

Sosiaali- ja terveysministeriölle

29.1.2021

Asia: Lausunto liittyen valtioneuvoston tasa-arvopoliittiseen selontekoon, VN/22132/2020.

Monika-Naiset liitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä Valtioneuvoston tasa-arvopoliittisen selonteon valmistelussa. Kiitämme myös lisääjasta lausunnon jättämiseksi.

Monika-Naiset liitto ry on maahanmuuttajanaisjärjestöjen ja monikulttuurista naistyötä tekevien järjestöjen kattojärjestö. Liitolla on 15 jäsenjärjestöä, jotka edustavat eri puolilta maailmaa Suomeen muuttaneita naisia. Liitto toimii asiantuntijana ja tekee työtä maahanmuuttajanaisten tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen aseman parantamiseksi.

Työmme kautta tiedämme, että maahanmuuttajataustaisten naisten tasa-arvoisen aseman saavuttamisessa on edelleen valtavasti esteitä. Osa esteistä on syvällä rakenteissa ja asenteissa, ja ne ilmenevät moniperusteisena syrjintänä ja rasismina kaikilla elämän osa-alueilla. Näiden korjaamiseksi tarvitaan poliittista tahtoa, konkreettisia toimenpiteitä ja riittäviä taloudellisia ja henkilöstöresursseja.

Tasa-arvopoliittinen selonteko on merkittävä työkalu myös näiden kysymysten tunnistamiseksi, ja niihin puuttumiseksi.

Millaisia tulevaisuutta ennakoivia tasa-arvokysymyksiä tai ongelmia mielestänne pitäisi selonteossa painottaa? / teema-alueet

Vapaus, koskemattomuus, turvallisuus ja yksityisyys

Naisiin kohdistuva väkivalta on Suomen suurin tasa-arvo-ongelma. Tutkimuksien mukaan joka 3. suomalainen nainen kokee väkivaltaa kumppanin taholta. Maahanmuuttajanaisten riski joutua väkivallan kohteeksi on 2–3 krt suhteessa kantaväestöön. Samoin kynnys hakea apua on kantaväestöä korkeampi. Työntekijöidemme havaintojen mukaan maahanmuuttajanaisiin kohdistuva väkivalta jää peruspalveluissa usein tunnistamatta. Moni nainen ei tiedä, että perheen sisällä tapahtuva väkivalta Suomessa on rikos. Heikko palvelujärjestelmän ja omien oikeuksien tuntemus estävät avun hakemista.

Suomessa on vähän tutkittua tietoa maahanmuuttajanaisiin kohdistuvasta väkivallasta. Tuorein on Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen 2014 tutkimus: maahanmuuttajataustaisilla naisilla on kantaväestöä korkeampi riski joutua väkivallan uhriksi, henkirikoksen uhriksi joutumisen riski on nelinkertainen. Tätä vahvistavat tilastot: pk-seudun väestöstä n. 15 % on maahanmuuttajataustaisia, mutta turvakotien asiakkaita yli 50 % on maahanmuuttajataustaisia naisia.

Työssämme kohtaamme vuosittain noin 700 naista, jotka ovat kohdanneet pari- ja lähisuhdeväkivaltaa. Näiden keskuudessa on naisia, jotka ovat kokeneet myös kunniaan liittyvää väkivaltaa, avioliittoon pakottamista ja ihmiskauppaa. Suurin osa väkivallan kokemuksista ei tule näkyviin. Viranomaisilla ja muilla auttavilla tahoilla ei vielä ole riittävästi osaamista tunnistaa ja auttaa väkivaltaa kokeneita. Tulevien vuosien aikana on panostettava Istanbulin sopimuksen täysmittaiseen toimeenpanoon: On nostettava turvakotipaikkojen määrä vastaamaan Euroopan neuvoston suosituksia, on lisättävä matalan kynnyksen palvelujen määrää valtakunnallisesti, on varmistettava avioliittoon pakottamisen rangaistavuus, on huolehdittava osaamisen riittävydestä, tilastoinnista ja seurannasta.

Hoito ja huolenpito

Hoivavastuu Suomessa on jakautunut edelleen epätasaisesti. Naiset kantavat miehiä enemmän vastuuta kodin-, lasten ja esimerkiksi iäkkäiden vanhempien hoidosta. Myös hoiva-alan ammattiteissa naisia on enemmistö. Maahanmuuttajataustaisten naisten asema on tässäkin huomattavan heikompi suhteessa kantaväestöön kuuluviin naisiin. Kaiken kaikkiaan tutkimuskirjallisuuden perusteella voi sanoa, että 3-6-vuotiaiden lasten hoito kotona on maahanmuuttajaperheissä yleisempää kuin kantaväestössä, etenkin silloin, kun nuorempaa sisarusta hoidetaan valmiiksi kotona. Esimerkiksi vuonna 2009 syntyneiden lasten isistä vain 7 % käytti vanhempainvapaata, maahanmuuttajataustaiset isät käyttivät oikeutta vanhempainvapaaseen vielä harvemmin. Jos perheessä on enemmän lapsia kuin yksi, äidit jäävät useammaksi vuodeksi kotiin, mikä entisestään heikentää heidän työllistymistä, tai tekee sen jopa mahdottomaksi. Tämä lisää syrjäytymistä ja naisten köyhyyttä ja asettaa heidät erityisen haavoittuvaan asemaan yhteiskunnassamme. Taloudellinen riippuvaisuus, sosiaalisten verkostojen ja osallisuuden kokemuksen puute ja heikko suomen kielen taito nostavat entistä enemmän kynnystä hakea apua kotona tapahtuvaan väkivaltaan.

Maahanmuuttajataustaisten naisten tasa-arvon toteutumiselle on myös rakenteellisia esteitä, mm yhteisöjen sisällä. Naisten ja miesten rooli ja asema voidaan nähdä hyvin kapeasti. Naisten hakeutumista opiskeluun tai työmarkkinoille ei välttämättä hyväksytä tai niille asetetaan sellaiset reunaehdot, jotka tekevät asiasta hyvin vaikeaa tai mahdotonta. Tulevaisuudessa onkin tehtävä tasa-arvotyötä myös maahanmuuttajayhteisöjen parissa ja otettava sekä miehiä että naisia mukaan yhteiseen keskusteluun.

Työ ja elinkeino

Valtion Kotouttamisohjelman 2016–2019 mukaan maahanmuuttajien työmarkkina- asema on monilla mittareilla arvioituna huonompi kuin muun väestön. Työttömyys on moninkertaista ja työmarkkinoille pääsy hitaampaa kuin kantaväestöllä. Tämä koskee erityisesti naisia. Korkeamman työttömyyden syynä ovat mm. työmarkkinoilla vallitsevat syrjivät ja rasistiset asenteet, riittämätön suomen kielen taito ja ympäröivän yhteiskunnan tuntemus sekä sosiaalisten verkostojen puute.

Palkkaero naisten ja miesten välillä on Suomessa suurempi kuin EU-maissa ja muissa Pohjoismaissa keskimäärin; Suomi sijoittui 28 EU-maan vertailussa sijalle 20 vuonna 2016. Naisen euro on Suomessa Tilastokeskuksen ansiotasoindeksillä mitattuna noin 83,9 senttiä. Ero on vieläkin suurempi esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten naisten kohdalla.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD nosti vuoden 2018 *Working Together: The Skills and labour market integration of immigrants and their children in Finland* -raportissaan esille huolensa maahanmuuttajanaisten taloudellisesta asemasta ja työllistymisestä Suomessa. Maahanmuuttajanaisten työllistyminen on hitaampaa ja työurat selvästi lyhyempiä kuin miehillä. Somaliasta ja Irakista tulleiden naisten työllisyysaste on Suomessa OECD-maiden matalin, ja erityisesti pakolaistaustaisten naisten

työllisyystilanne heikko. Mikäli maahanmuuttajataustainen nainen työllistyy, työllistyy hän useimmiten matalapalkka-alalle. Palkkatyössä olevan maahanmuuttajanaisen euro on noin 77 senttiä maahanmuuttajamiehen eurosta ja 62 senttiä suomalaismiehen eurosta. Korkeampaan työttömyyteen vaikuttavat muun muassa työmarkkinoilla vallitsevat syrjivät ja rasistiset asenteet, riittämättömän suomen ja/tai ruotsin kielen taito ja ympäröivän yhteiskunnan tuntemus sekä sosiaalisten verkostojen puute. Heikon työllisyyden takia monen maahanmuuttajanaisen palkkatulot ja sitä kautta eläkekertymä jäävät hyvin pieniksi. Työttömyydestä aiheutuu syrjäytymistä, ulkopuolisuutta ja monenlaisia sosiaalisia ongelmia.

OECD:n selvityksessä todettiin, että erityisesti sukupuolisensitiiviselle naisten kotoutumista tukevalle toiminnalle on Suomessa suuri tarve. Heikoimmassa asemassa ovat pakolaistaustaiset maahanmuuttajanaiset, joita ei ole onnistuttu aktivoimaan varhaisilla kotouttamistoimenpiteillä. Seurauksena on, että naiset etäännyvät yhä kauemmas työmarkkinoilta. OECD kannusti Suomea panostamaan erityisesti naisille suunnattuihin kotoutumistoimiin.

Monika-Naiset liitto painottaa, että panostetaan nais erityisen kotoutumistoiminnan kehittämiseen ja sen resursointiin, on luotava sellaisia työelämän rakenteita, jotka mahdollistavat muualta muuttaneiden naisten osallisuuden ja työllistymisen, eivätkä estä niitä. On tehtävä nykyistä paljon painokkaammin työtä esimerkiksi työnantajien asenteiden muuttamiseksi siten, että muualta muuttaneet naiset pääsevät näyttämään osaamistaan työelämässä ja heidän asiantuntemuksensa tunnustetaan. Vuonna 2017 julkaistun toisen Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskevan kyselytutkimuksen (EU-MIDIS II) mukaan Suomi on yksi Euroopan syrjivimmistä maista. Rasistiset ja syrjivät asenteet ovat arkipäiväistyneet politiikassa, työelämässä ja yhteiskunnallisessa keskustelussa. Tutkimuksessa käy ilmi, että naiset kokevat syrjintää miehiä enemmän.

Sivistys, koulutus ja tiede

Pitkään lapsia kotona hoitavien muualta muuttaneiden naisten suomen kielen taito ja tieto kotoutumispalveluista jää usein heikoksi, mikä puolestaan aiheuttaa yksinäisyyttä, eristäytymistä ja syrjäytymistä. Turvapaikanhakijoina Suomeen muuttaneiden naisten kotoutumista hidastavat pitkittyneet lupaprosessit, hoivavastuu lapsista ja/tai sukulaisista sekä traumatausta.

Viimeisimmän, vuoden 2018 PISA-tutkimuksen tulosten mukaan maahanmuuttajataustaisten tyttöjen koulumenestykseen vaikutti negatiivisesti erityisesti, jos perheen äiti oli työtön tai työvoiman ulkopuolella. Koulutuksen segregatio Suomessa näkyy ulkomaalaistaustaisen3 väestön koulutuksessa myös peruskoulun jälkeen: vuonna 2018 ulkomaalaistaustaisesta väestöstä toisen asteen tutkinnon oli suorittanut 27 prosenttia tytöistä ja 25 prosenttia pojista, ja korkea-asteen tutkinnon oli suorittanut 29 prosenttia naisista ja 22 prosenttia miehistä.

Osallisuus

Maahan muuttaneilla naisilla on erittäin vähäinen osallisuus ja edustus yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. Suomi sai kaksi ensimmäistä maahanmuuttajataustaista kansanedustajaa vuoden 2015 vaaleissa. Vuoden 2019 eduskuntavaaleissa määrä putosi yhteen (1/200 eli 0,5 prosenttia). Heikko osallisuus vaikuttaa myös perheen tyttöjen asemaan. Tulevaisuudessa naisten osallistumismahdollisuuksia on lisättävä laajamittaisesti ja luotava väyliä yhteiskunnalliseen osallisuuteen: avattava verkostoja ja purettava osallisuutta estäviä, syrjiviä rakenteita ja mahdollistettava palkkatyöhön pääsy.

Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen kansalliset pitkän ajan tasa-arvopoliittiset tavoitteet, jotka toteutuessaan veisivät Suomea tasa-arvoisemmaksi yhteiskunnaksi?

- Naisiin kohdistuva väkivalta sen kaikissa muodoissaan on vähentynyt, ja Istanbulin sopimuksen velvoitteiden toimeenpanoon on sitouduttu täysimääräisesti
- Palkkatasa-arvo on saavutettu myös maahan muuttaneiden naisten osalta
- Työelämän segregatio on purettu

Miten lainsäädäntöä tai yksilön oikeussuojaa pitäisi mielestänne kehittää sukupuolten tasa-arvon lisäämiseksi?

On varmistettava avioliittoon pakottamisen rangaistavuus.

Monika-Naiset liitto ry kannattaa seksin täysostokieltoa, jolloin Suomen nykyinen osittainen seksin ostokielto laajennetaan kokonaisvaltaiseksi ja siten seurataan Ruotsin, Norjan, Ranskan ja Irlannin esimerkkiä. Vähentämällä ns. seksuaalipalvelujen kysyntää voidaan ehkäistä ihmiskauppaa. On myös käynnistettävä ja resursoitava prostituutiosta irtautumista tukeva exit-työ.

Kunnioitavasti Monika-Naiset liitto ry:n hallituksen puolesta,

Jenni Tuominen
Toiminnanjohtaja
Monika-Naiset liitto ry
045 6759 276